

[Laudbrugsministeren.]

Den tvang, som en afskaffelse af adgangen til at vælge fast rente, er udtryk for, søger forslaget dog, at mildne noget derved, at der i de første fem år ikke skal kunne opkræves højere rente end de 4 pct., som efter de nugældende regler betales af de husmænd, der har valgt at svare fast rente.

Til forslagets bestemmelser skal jeg straks bemærke, at jeg her, som på de fleste andre områder, ikke er tilhænger af at forlade en ordning, der giver den enkelte en vis mulighed for under fuldt økonomisk ansvar at vælge den form, som han mener passer bedst for hans forhold, og i stedet gå over til en ensrettet, tvungen ordning.

De hidtidige erfaringer, efter at der i 1938 blev åbnet adgang til renteomregning efter landbrugets forrentningsprocent, giver ikke grund til at antage, at der på længere sigt er væsentlige økonomiske afvigelser mellem de to renteformer. For de enkelte år har der været betydelige udsving i den konjunkturbestemte rente. Går man ud fra statshusmandslovens normale rentesats, 4 pct. årlig, har den tilsvarende konjunkturbestemte rentesats været: i årene 1938—41: 2 pct. årlig, i 1942: 6 pct., i 1943: $3\frac{3}{4}$ pct., i 1944: 6 pct., i 1945: $5\frac{1}{2}$ pct., i 1946—48: $2-2\frac{1}{4}$ pct., i 1949: $4\frac{1}{4}$ pct., i 1950—51: 6 pct. og i 1952: $5\frac{3}{4}$ pct. Men i gennemsnit for hele 15 års perioden har den konjunkturbestemte rente været 3,85 pct. årlig, altså meget nær ved de 4 pct. årlig, som betales af de husmænd, der har valgt den faste rente.

Man kan således ikke til den nybygger, der står overfor at skulle vælge mellem fast og konjunkturbestemt rente, sige, at den ene renteform på længere sigt er økonomisk gunstigere for ham end den anden.

Man kan kun fortælle ham, at hvis han vælger den faste rente, så kan han på forhånd se, hvor meget han skal betale i hver termin ud i fremtiden, medens han, hvis han vælger den konjunkturbestemte rente, først kan få terminsydelsens størrelse oplyst kort tid forud for hver termin, men til gengæld kan regne med, at terminsydelsen til enhver tid står i passende forhold til hans ejendoms afkastning, forudsat at hans driftsresultater ikke afviger væsentligt fra gennemsnittet her i landet.

Det må så bero på den enkelte husmands personlige indstilling, hvilken af de to renteformer han vil foretrække at gå ind under,

og det forekommer mig mest tiltalende, at det bliver ved med at være sådan.

Forskellen mellem de to renteformer kan bedst belyses ved at sammenligne de årlige ydelser, som en husmand skal betale i renter og afdrag, når han vælger fast rente, og når han vælger konjunkturbestemt rente.

De gældende regler giver husmanden lempelser i de første 5 år, idet byggelånet er afdragsfrit i 5 år og etableringslånet er afdragsfrit i 2 år. Det er derfor naturligt at se på årsydelsens størrelse i det første år, hvor der kun betales afdrag på installationslånet, og ydelsen i det tredje år, hvor også etableringslånet er kommet under afdrag, og endelig ydelsen i det 6. år, hvor han også er begyndt på at afdrage byggelånet og dermed er nået op på den højeste årsydelse.

Tager man et almindeligt husmandsbrug med et jordkøbslån på 16 000 kr., et byggelån på 50 000 kr., et etableringslån på 7 000 kr. og et installationslån på 2 500 kr., skal husmanden, hvis han vælger fast rente, i det første år betale i renter og afdrag 1 803 kr. I det 3. år skal han betale 2 493 kr., og i det 6. år skal han betale 2 878 kr.

Hvis husmanden derimod har valgt konjunkturbestemt rente, vil de årlige ydelser kunne variere stærkt efter de skiftende konjunkturer: I det første år vil den samlede rente- og afdragsydelse kunne gå ned til 1 034 kr. eller eventuelt op til 2 573 kr., altså et udslag, der er lig 1 539 kr. I det 3. år kan ydelsen gå ned til 1 729 kr. eller op til 3 258 kr., og i det 6. år kan ydelsen gå ned til 2 121 kr. eller helt op til 3 635 kr., altså — sagt med andre ord — et udslag på 1 514 kr.

For husmænd, der i stedet for at optage et jordkøbslån har overtaget jorden mod at svare jordrente, altså 4 pct. af grundværdien, vil ydelserne blive af ganske samme størrelse, for så vidt grundværdien er ansat til 16 000 kr., altså til samme beløb som det normale i jordkøbslånet i det eksempel, jeg før nævnte.

Tager man et gårdbrug, der får lån efter de højeste lånesatser, som efter loven kun kan anvendes i særlige tilfælde, og regner man med, at der for jorden skal forrentes 20 000 kr. — hvad enten det drejer sig om et jordkøbslån på 20 000 kr. eller om jordrentesvarelse af en grundværdi på samme beløb —, skal brugeren forrente og afdrage et